

Creatief begaafden

Een vaak vergeten groep in het onderwijs

Het verband tussen hun sterke & zwakke kanten

In het vorige nummer van Signaal beschreef ik sterke en zwakke kanten van creatief begaafden. Net als bij alle mensen, zijn de zwakkere kanten van deze groep de 'achterkant' van hun sterke kanten.

Ze kunnen op school sommige dingen niet goed, omdat ze in andere dingen juist zo sterk zijn. Dit is belangrijk om te weten, als je ze adequaat wilt

begeleiden. Daarom gaat dit artikel over de relaties tussen de sterke en de zwakkere kanten van deze groep. Ingang is steeds de **STERKE KANT**. Deze is **VET** gedrukt. Daaronder staan de zwakkere kanten die het logische gevolg zijn van de sterkere kant.

1. HOLISTISCH DENKEN

(= de wereld als een eenheid ervaren en alles met elkaar verbinden.)

Deze leerlingen...:

- ... zijn minder goed in het onderscheiden van:
 - hoofd- en bijzaken, causale verbanden. Dit is lastig bij begrijpend lezen, bij teksten leren en bij het schrijven van verslagen en werkstukken.
 - eerder-later, dus zij hebben een minder goed ontwikkeld

tijdsbesef. Komen vaak te laat of veel te vroeg (als zij overcompenseren). Dit maakt dat ze over het algemeen zwak zijn in plannen en/of zich houden aan gemaakte plannen.

- ... zijn gauw afgeleid: alle info is immers met alles te verbinden. Hier komt hun associatieve vermogen nog bij. Hun hoofd gaat onmiddellijk aan de slag om nieuwe info te koppelen aan al bestaande. Zij zijn geneigd altijd hun eigen gedachtesporen te volgen: zij volgen dan niet de manier waarop de leerstof op school wordt aangeboden. Ze horen de uitleg soms niet eens.
- ... hebben vaak een schijnbaar lage verwerkingssnelheid

van de schoolse taken. In werkelijkheid komt ook dit doordat hun eigen denkspoor hen van de (schoolse) taak afleidt. Hun associatieve vermogen zit dan in de weg.

- ... leren nieuwe routines slechts met moeite aan. Routines zijn voor een creatief brein saai en niet interessant. Daardoor automatiseren deze leerlingen niet of alleen met grote moeite, op ieder gebied. Daardoor hebben zij vaak (grote) moeite met 'stampwerk' voor school.

2. ZINTUIGLIJKE WAARNEMING

Deze leerlingen leren het gemakkelijkst wanneer zij daarbij een of meerdere zintuigen gebruiken. Vaak zijn zij ook zeer beweeglijk: zij leren

beter als ze erbij bewegen. Velen van hen zijn (zeer) visueel ingesteld, dus kunnen goed leren als ze iets voor zich zien (in het echt of in hun hoofd, zoals bij beelddenken). Anderen zijn auditief, dus leren goed als ze iets horen. Of ze hebben baat bij spreken/schrijven/spellen, enz.

Vaak komen zij echter niet op het idee om hun zintuigen bij het leren te gebruiken – of het wordt verboden (bewegen bij het leren). Zo gebruiken ze hun aangeboren leerpotentieel niet. Zij staan dus als het ware op de handrem. Daardoor glijden ze af in niveau. Vaak denken deze leerlingen dan ook zelf dat ze 'dom' zijn of een 'handicap' hebben - vooral bij schijnbare dyslexie.

3. SNELHEID VAN DENKEN

Deze leerlingen zijn vaak snel in alles: lezen snel, werken snel (en spreken vaak snel). Vooral in combinatie met het feit dat deze leerlingen niet 'gemaakt' zijn voor routinematig handelen, is de snelheid vaak een grote valkuil. Zij raffelen taken af en leren (studeren) snel en slordig, dus oppervlakkig.

4. VERMOGEN TOT OVERZIEN VAN GROTE GEHELEN

Deze leerlingen...:

- ... hebben het nodig altijd te weten waar iets voor nodig is, waarom iets moet. Als hun dit niet duidelijk is, raken ze in de war. Zij stellen vragen als: "Waarom moet ik leren rekenen, ik heb toch een rekenmachine?" "Waarom moet ik leren spellen?"

Word controleert me toch?"
"Waarom moet ik eigenlijk naar school?"

- b. ... raken met name gemakkelijk verstrikt in chaos als leerstof gefragmenteerd wordt aangeboden. Ze haken (mede door hun hoge tempo) snel af als ze iets niet snappen of de (hoeveelheid) stof niet kunnen overzien.
- c. ... lijden vaak aan systemscheiding wanneer het overzicht niet wordt aangeboden: een methode aangeleerd bij het ene vak, wordt niet automatisch gebruikt bij een ander vak. Bijvoorbeeld: de techniek voor het maken van een samenvatting, geleerd bij Nederlands, wordt niet gebruikt bij het maken van een uittreksel voor aardrijkskunde.

5. LEREN GEMAKKELIJK SPELENDERSWIJS

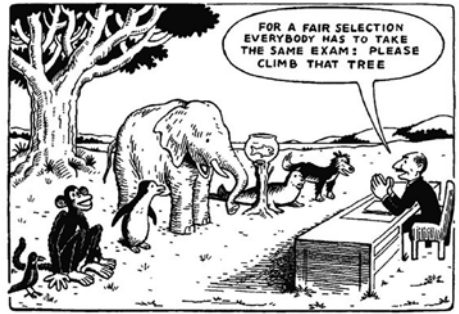
Mede doordat ze niet houden van routines, bedenken deze leerlingen zelf geen strategieën voor formeel leren. Hierdoor hebben ze vaak maar 1 'studievaardigheid': overlezen.

Dat doen ze dan snel en slordig, dus oppervlakkig (zie onder 3).

Alleen wat hen interesseert, blijft hangen. De rest verdwijnt.

6. HOOGGEVOELIGHEID

Deze leerlingen vangen door hun hooggevoeligheid veel, zo niet alle prikkels in een klas op. Zij zijn heel gevoelig voor de relaties tussen de leerlingen onderling, en met de docent. Dit maakt dat ze gauw overprikkeld zijn. Overprikkeling is stressvol en belemmert het leren. Stress zorgt er immers voor dat je je cognitieve vermogens minder goed kunt gebruiken. Overprikkeling heeft nog een gevolg. Veel leerlingen worden er extra beweeglijk van. Zij 'wiebelen en friemelen' om de prikkels af te voeren. In de klas wordt beweeglijkheid vaak als 'lastig' gezien en gecorrigeerd. De onrust wordt hierdoor alleen maar groter (zie ook onder 2). Andere leerlingen vallen stil bij overprikkeling, ze 'gooien de luiken naar buiten dicht'. Vandaar dat veel HB'ers – mijns inziens vaak ten onrechte

– worden doorgestuurd voor een onderzoek naar ADHD of autisme.

De hooggevoeligheid maakt ook, dat deze leerlingen over het algemeen een 'band' nodig hebben met de docent om tot presteren te kunnen komen. Dit gaat vaak zover, dat er bij een 'niet-leuke' docent niet wordt geleerd, terwijl ze heel goed hun best doen bij een 'leuke'. Dit is begrijpelijk: als de leerstof 'saai' is, 'doe je het alleen nog voor de docent'.

CONCLUSIE

Door de zwakke kanten van creatief begaafden aan de sterke te verbinden, hoop ik bij te dragen aan meer begrip voor deze groep. Juist doordat zij tot nu toe vaak niet gezien worden, zijn er voor hen vele valkuilen op school. Het volgende artikel uit deze serie gaat over deze valkuilen, en de leerbehoeften die daaruit volgen.

Ilse Reijgwart

www.wijkunnenmeer.nl